

ב"ה, י"ב אדר תשנ"ח

לכבוד
אגודת הרבנים דארה"ב וקנדה
ניו יורק

הן הובא לידיעתנו אגרת שלוחה מאת שני רבנים מהבד"ץ דק.ה. לכבוד אגודת הרבנים, בה מתרעמים על התערבות אגוה"ר בנדון עזבון וויינשטאק. לא האמננו למראה עינינו שכאלה הדברים יכתבו וזרי רבנו, דברים שאין הדעת סובלתן הן מצד ידיעת ההלכה וההתנהגות לפי, והן מצד הבנה בסיסית של המציאות. ועוד בה שלישי, היאך יוכל החי להכחיש את החי במילתא דעבידא לגלוי. והנה מצד ידיעת ההלכה בודאי לא נעלמו הדברים מרבני אגוה"ר, וכן בהכחשת עובדות מסויימות, ומהם בודאי ילמדו על הכלל כולו. אלא שהואיל וחלק גדול מהעובדות אינן ידועות לכאורה, אמרנו נציגה פה מאשר אתנו, ולשלימות הענין נכלול בהם גם מדברים פשוטים ומפורסמים, הן מצד ההלכה והן מצד המציאות.

וזוה החילון בעזה"י:

ביום ב' ז' טבת תשנ"ח ביקש הימרכז לעניני חנוך' מאת הבי"ד של אגוה"ר להזמין לדין את הרבנים יהודה קלמן מארלאו ואברהם אזדאבא:

(א) על אשר התירו ליועד החדש' דישיבת 'תומכי תמימים', שיש לו דין ודברים עם המל"ח בענין הצוואה הנ"ל, ללכת לערכאות בכדי להכריח את היאפוטרופסים של הצוואה למסור את כספי הצוואה ליועד החדש הנ"ל של ישיבת תו"ת, והיועד' עשה מעשה על פיהם. ותביעת המל"ח היא אשר שני הרבנים הנ"ל יבטלו את ההיתר שנתנו ויצוו ליועד' להוציא את התביעה מערכאות ולדון בזב"א.

(ב) היועד' הוציא בפועל שלא כדין ע"י הערכאות מליון דולר מכספי העזבון השייכים למל"ח, ולכן תובע המל"ח לחייב את שני הרבנים הנ"ל לשלם מביתם את סכום ההפסד הזה.

(ג) שיתקנו את ההשמצות והעלילות שכתבו ופרסמו אודות חברים בהנהלת המל"ח בדברים שאין להם שחר במכתבם להגאון ר"פ הירשפרונג ז"ל שהופץ ברחבי תבל.

מנהל אגוה"ר מסר במשך הזמן למל"ח כי נמסרו כבר ג' הזמנות כדת של תורה להנתבעים, ולא נתקבלה הסכמה משני הרבנים הנ"ל לבא לד"ת.

בכ"ז שבט נמסרה ע"י חברי הבי"ד של אגוה"ר התראה לשני הרבנים, שיודיעו על הסכמתם ללכת לד"ת בכדי שלא יאלצו להוציא כתב סירוב ב"ד.

על כך השיבו שני הרבנים באגרת הנ"ל, ובה:

(א) מתפלאים על אגוה"ר שלא התקשרו אליהם לברר מה היו נימוקי ההיתר והפס"ד.

(ב) תמהים על שהזמינום לדין כיון דבי"ד בתר בי"ד לא דייקי, ובפרט כשאין יודעים נימוקי הפס"ד.

(ג) מסבירים הנהגתם ופס"ד.

ונתייחס להדברים אחד אחד על הסדר :

א) על פליאתם שלא התקשרו אליהם בכדי לברר נימוקיהם, והיתכן להוציא מכתב התראה מבלי לדעת טעמים ונימוקים, הרי העובדות באות וטופחות על פניהם. שכן ידוע ומפורסם שמנהל אגוה"ר התקשר והתריע בפניהם כמה פעמים על העוול הנורא להתיר הליכה לערכאות בדבר שהבע"ד רוצה ללכת בו לד"ת. והוגד לו ע"י מזכיר הב"ד שישלחו לו את נימוקי הפס"ד, ואכן כך עשו, ושלחו לאגוה"ר העתק מכתבם להגאון הר"פ הישפרונג שבו נימקו את טעמי פסק הדין. ובר מן דין, הרי המכתב להגר"פ הישפרונג פורסם בלא"ה מקצה העולם ועד קצהו. וא"כ, זיל לאידך גיסא, דפליאה נשגבה היא האידך יוכל החי להכחיש את החי במילתא דעבדא. לגלוי !!

* * *

ב) בענין טענתם דב"ד בתר ב"ד ל"ד, אין זה שייך כלל. בנדו"ד, וכפי שיבואר לפנינו, אלא שלשם כך יש מן הצורך ליכנס קצת לברור הלכה זו, וממילא רווחא שמעתתא.

הנה דין זה נפתח בהא דאמרי' בגמ' ב"ב דקל"ח ע"ב ב"ד בתר ב"ד לא דייקי, והובא להלכה ב"תה יוסף בחו"מ סי"ב, ובד"מ סוסי"כ ב' הרא"ש בס' חזה בתנופה, והביאום בסמ"ע סי' י"ט סק"ב ובש"ך סק"ג. ותוכן התשובה בחזה התנופה הוא בשמעון שנתחייב בדין לראובן, וחזר שמעון לפני ב"ד אחר, אין ראובן זקוק לרדת עמו, ואין ב"ד רשאי לשמוע דבריו כלל, דב"ד בתר ב"ד לא דייקי.

אמנם בפ"ת שם סק"ג כתב ב' המבי"ט דהאידנא חיישי לב"ד טועין ודייקי. וכן כתב הרדב"ז בתשובה הובא בשו"ת אבקות רוכל סי' כ"א, דאע"ג דאמרי' בש"ס דלא חיישי לב"ד טועין וב"ד בתר ב"ד לא דייקי, ה"מ בזמניהם, אבל האידנא דייקי ודייקי, וכמ"ש רי"ו בשם הרשב"א דהאידנא דלא בקיאי כ"כ בדינים דייקי בתר ב"ד. והר"ב באבקות רוכל שם כתב ע"ז דהרדב"ז לא דק, שלא אמר הרשב"א כן אלא בדין ההוא שהוא זר, משא"כ בשאר דינים. ומהר"ח פלאגי בשו"ת סמיכה לחיים (סי' ט"ו) והובא בשו"ת יביע אומר (ח"ב חו"מ סי' ב'), האריך להוכיח מעוד כמה ראשונים דקיימי בשיטת הרדב"ז והמבי"ט דבזה"ז חיישי לב"ד טועין.

ועפ"ז, דין זה אי אמרי' בזה"ז ב"ד בב"ד לא דייקי, במחלוקת קמאי שנוי.

אך כ"ז הוא בסתם, משום דלא חיישי לב"ד טועין, אבל אם יש ריעותא ומקום לחשוש שהב"ד טעו, כתב הש"ך להדיא בסי' ל"ט סקל"ו דביש ריעותא חיישי אף למ"ד דאמרי' ב"ד בב"ד ל"ד. וכ"כ הב"י באבקות רוכל שם דלהרשב"א בדבר זר דייקי. והיינו כאשר הפס"ד הוא מוזר ומעלה תמיהה, אף שאין יודעים מה הם נימוקי הפס"ד, כיון שהפס"ד הוא זר הרי זה גופא יסוד לחשוש שטעו הב"ד ולכן דייקי בתרי'. והם הם דברי הרמב"ם בהל' עדות פ"ו ה"ה דלעולם אין ב"ד בודקין אחר ב"ד אחר אלא מחזיקין אותן שהן בקיאי. והיינו דמחזיקין אותם בסתם שהם בקיאים, אבל אם יש ריעותא ומקום לחשוש שטעו, בודקים אחריהם.

ומכ"ש אם הב"ד הא' כתבו נימוקיהם ומאיזה טעם דנו, וב"ד אחר עיינו בטעמיהם ומצאום שגויים וטועים, דאזי לאו ריעותא בעלמא הוא, אלא שרואים בבירור, עכ"פ לפום ריהטא, שטעו, אזי ודאי חזר הדין ומזמינם הבע"ד לדין לשמוע טענותיהם. וכהאי גוונא כתב בשו"ת חת"ס ח"ו (ליקוטים סי' נ') דאי אתא פיסקא וידענו מאיזה טעם דנוהו ויש לי עליו פירכא כו' אז אין לו לדין אלא מה שעיינו רואות, שהרי קמן שטעה בטעמו, ושגיאיות מי יבין כו', אך אם אין יודעין טעמו ומקום טעותו כו' בזה אין להם להרהר דודאי כדן עשה. וכד דייקת, הן הן הדברים המבוארים בשו"ע בסי' י"ד דכותבין לו מהיכן דנתוני שילך לב"ד הגדול לערער על הפס"ד.

ובשו"ת שבות יעקב (ח"ב סק"ג) כתב דבטעות מפורסם מותר לדייק ב"ד בתר ב"ד. ומבואר שם להדיא דאף שלא כתבו טעמים וגם לא שאלום מה טעמים, מ"מ כשהטעות מפורסם א"צ לשאול אלא מדייקי בתריהו. ובשו"ת אבן יקרה (חו"מ סי' ג') כתב שאם רוצה להתדיין עוד פעם שאולי הב"ד יזכחו אינו רשאי, אבל במראה טעות של הב"ד הוי טענה חדשה ונוקדין. והביא רא"י ברורה דאל"ה איך יצויר הדין שיתחייב לשלם מביתו בטעה בדבר משנה, דכיון דמידי הוא טעמא אלא לר"מ דדאין דינא דגרמי, דקנסא הוא, ומודה בקנס פטור. אלא על כרחך, שב"ד אחר מחייבים אותו, והלא ב"ד בתר ב"ד לא דייקי, ואיך יחייבוהו. אלא ע"כ שהבע"ד הראה טעותם לב"ד אחר, ובהא אמרי' דב"ד בב"ד דייקי.

ועכ"פ כיון דלהרב"י והש"ך וכל הני בתראי היכא שיש חשש וריעותא חיישי לב"ד טועין, כ"ש וק"ו ב"ב של ק"ו כשהב"ד כתבו טעמים ונימוקים, ורואים בעליל שלפום ריהטא טעו ושגו, יש מקום לב"ד אחר לדייק בתריהו ולחזור ולדון דין זה.

אמנם, עד כדין להזמין הבע"ד ולחזור ולדון בדין זה. אך אם הב"ד הא' טעה באופן דלפי דעת הב"ד הב' יש מקום לדון דישלמו מביתם (או לחייבם להודות בטעותם), בזה יש לשאול האם יכול הבע"ד שנתחייב בדין להזמין את הדיינים לדון שישלמו מביתם.

[והנה אם הדיינים אינם מוכנים לדון בפני הב"ד הב' משום דסברי דהב"ד הב' קטן מהם, הרי בזאת יכול כל בע"ד להשתמט ולומר שאינו רוצה לדון בפני הקטן ממנו כמבואר בשו"ע (סי' ז' ס"ו). ואם יטענו כן, בודאי לא אלמן ישראל, ואפשר למצוא ב"ד שיהי' ראוי לדונם גם לפי דבריהם. אמנם גם במקרה כזה יהיו חייבים להודיע לב"ד כשמזמינים אותם לדין, דבעקרון מוכנים הם לדון בפני ב"ד בהאי דינא, אלא דב"ד זה זוט מניניהו ואינו מתאים מהאי טעמא. אבל ודאי שאינם יכולים להתעלם לגמרי מהתביעה.]

ובעיקר דין זה אם אפשר להזמין הדיינים לדין, הנה מצד הסברא לכאורה פשוט שאפשר להזמינם לדין. דכיון דנתברר לעיל דבכה"ג שכתבו טעמים דייקי אבתריהו, מהיכי תיתי שלא יוכלו להזמינם ולחייבם לשלם, דמאי אולמי' דהדין מהבע"ד שאפשר להזמינו ולחייבו ע"פ הב"ד הב'. שהרי לגבי הדין דישלם מביתו הדיין הוא הבע"ד מול התובע, ואם פס"ד של הב"ד הב' אלים לחייב את הבע"ד האחר, למה לא יהי' אלים כוחו לחייב את הדיין. והאם הדיין אין דינו ככל בן ישראל שכפוף הוא לדין תורה ולב"ד? והאם יש לו חסינות ח"ו בפני דין תורה על מעשים שעשה? וכבר הבאנו לעיל משו"ת אבן יקרה שאכן כתב כן להדיא דבהדין דישלם מביתו על כרחך איירי שב"ד אחר חייבו לשלם, דבאופן אחר לא יצויר כלל הדין דישלם מביתו כיון דמרשיע עצמו פטור. ולכן מצד הסברא נראה פשוט שהדין שווה כקטון כגדול, ואפשר להזמין הדיין לדין שישלם מביתו.

אך באמת מפורש הדבר בשו"ת מהר"ם ב"ב (סי' תשט"ו) והובא בס' משנה הלכות (מהדו"ת ח"ד סקס"ט), וז"ל:

וששאלת אם יכול אדם לערער על ב"ד ולהזמינם לדין, נראה דיכול, דהא לא שמעי' שהי' חרם או תקנת הקהל מלערער על הדיין, אדרבה מעשים בכל יום המזמינים אותו לדין כו', וכן פסק רבינו ברוך ב"ר שמואל בספר החכמה דיכול אדם לתבוע את ב"ד לדין ואם טעו אע"ג דלא ישלמו עד דא"ל דיינת לן ד"ת הא בסתמא לא ישלמו כו' מ"מ יש להם לחזור כשדנים שלא כדין ואם אינם רוצים לחזור דין הוא שישלמו. עכ"ל.

וכ"כ עוד בסי' תשי"ז :

מי שירא שהדיינים עיוותו לו הדין יכול לתובען אח"כ לדין. עכ"ל.

ועיי' במשנה הלכות דגם הגר"י שטייף שכתב דלאו מר בר רב אשי חתם עלי' דהתשובה הנ"ל, ותמהו עליו, לא כתב כן בטעות ידוע ומבורר, אלא דהיכא דרק הבע"ד טוען כן, פקפק ע"ז, דא"כ אין לדבר סוף שכל מי שלא יתרצה בפסק ילך ויזמין הב"ד, כמ"ש להדיא שזהו טעמו,

אבל היכא שנתברר שטעו הב"ד, מודה. וכך מבואר נמי ממ"ש בשו"ת אבן יקרה (הנ"ל), דמזמינים הב"ד לדין שישלם מביתו. וכן מבואר משו"ת שבות יעקב הנ"ל דלא זו בלבד דבטעות מפורסם דייקי בתר ב"ד, אלא דאפשר לשמתו (כשהדין מחייב כך).

ומינה דשו"ת שבות יעקב הנ"ל, דאם הזמינו לדין ג"פ כמבואר בשו"ע (סי' י"א) וסירבו לבוא, דלפי הדין כותבין פיתחא, ובזמן הזה כותבים כתב סירוב, הרי דיניהם של הדיינים ככל איניש דעלמא שכותבים כתב סירוב. וצריכים לתת הכתב סירוב לתובע כמבואר בשו"ת מהר"ם מינץ סי' פ"ג, ושם מבואר ג"כ שב"ד שמעכבים כתב סירוב הרי זה בכלל עינוי הדין

וכן הדעת נותן, כנ"ל שאין טעם לחלק בזה בין דיינים לאיניש דעלמא. ומ"ש רבינו ירוחם (חייב נתיב א') בשם הרשב"א דיש רשות לב"ד שלא לנדות את המוזמן לד"ת ולא בא, היינו דווקא אם יכול לכופו ע"י דברים אחרים, כמ"ש שם להדיא, אבל אם אינו כופהו בענין אחר, מחוייב למסור כתב סירוב לידי התובע.

והדרין לדידן, דכיון שהרבנים כתבו טעמם ונימוקם להגר"פ הירשפרונג, ושלחוהו לאגוה"ר, ונראה להם לאגוה"ר ברור שטעו ושגו, הרי אפשר לדייק בתרייהו ולהזמין לדין. ובפרט אם רואים בעליל שטעו בדברים פשוטים ובענינים המפורשים בשו"ע ונו"כ, שבוה"ז דינם כטעו בדבר משנה כמבואר באחרונים, הרי הדין הוא דישלם מביתו כמבואר בשו"ע בסי' כ"ה (וגם אם אינו דבר משנה, יש טעמים אחרים לחייבם לשלם, אלא שאכ"מ ליכנס לענין זה), וכ"ש שחייבים להודות בטעותם, ואפשר להזמין לדין שידו בטעותם, כמבואר בתשובת מהר"ם ב"ב הנ"ל, ולכן ע"פ כהנ"ל ודאי שרשאי הב"ד דאגוה"ר להזמין לדין על כך.

וכ"ז הוא בכל טעות בדין, ובעניננו שטעו בענין חמור כי האי דהליכה לערכאות, ויש בזה חילול השם ופריצת גדר וכו', ודאי שכל מי שיש בידו למחות ולעכב ולתקן הפירצה חייב בזה. ומינה, שמוטל על אגודת הרבנים, שהוא נחשב לגוף הרבני הכללי, שתפקידו לגזור פרצת הדת, לעמוד בפרץ ולמנוע חה"ש הנורא. וידוע ומפורסם עד היכן הוקיר כ"ק אדמו"ר זי"ע את אגודת הרבנים ומעמדו בכל ענין של תקנת הציבור הכללי (ולא רק בדו"ד שבין אדם לחבירו), פשוט וא"צ לפנים, שעליהם מוטל לתקן פירצה זו, ולהבטיח שלא תהי' שום הסבת נזק להמל"ח, ושאלו שגרמו לכך יעמדו לדין ככל אדם מישראל. ואדרבה, אם יש לרבנים על מה שיסמוכו, יבואו ויבארו טעמם ונימוקם במעמד התובע, שהוא המל"ח, כפי שהדין מחייב שיהי' הד"ת במעמד ב' הצדדים וכו'.

תבא לדינא:

(א) אם הרבנים כתבו טעמם, והב"ד רואים מתוך זה שטעו, ואפי' יש חשש וריעותא, הדין הוא, לכל הדעות, דב"ד בתר ב"ד דייקי.

(ב) אם הרבנים גרמו הפסד לא' מהבע"ד יש לו להזמין את הרבנים לדין בפני ב"ד אחר.

(ג) אם הזמינו ג"פ וסירבו לבוא לדין, דינם ככל איניש דעלמא שמוציאים נגדם כתב סירוב.

(ד) התובע יכול לדרוש שימסר לו כתב סירוב נגד הנתבע, וכל עיכוב בזה הוא עינוי הדין.

עד כאן מה שמצאנו לנכון לברר בנוגע להלכה דב"ד בתר ב"ד ל"ד.

* * *

אמנם כ"ז הוא בכדי שתהי' לאגוה"ר עילה לשמוע את טענות המל"ח בנדו"ז (משום שאילולא כן יאין ב"ד [הב'] רשאין לשמוע דבריו [של התובע] כללי כדברי תשובת הרא"ש הנ"ל, וממילא אין לב"ד הב' שום דרך לנגוע בכל הענין בכלל). אבל לאחר שישומעין אפס קצהו של תחלת הענין, הנה, בנדון דידן, מתברר למפרע דאיכא פירכא אעיקר דינא, ולא הי' כאן לא ב"ד ולא מושב ב"ד ולא מעשה ב"ד.

א) ידוע ומפורסם כי הדיין הגי' של הבד"ץ דק.ה., הרב אברהם יוסף שי' העלער, נקעה נפשו מהתנהגות שני חבריו הרבנים, ואינו משתתף אתם בשום מושב ב"ד. יתר על כן, בכמה הזדמנויות פירט טעמו ונימוקו שמעולם לא הוברר ב"ד זה להתערב ולנהל עניני מוסדות ליובאוויטש כפי שנוהגים שני הרבנים האחרים, וממילא אינו רוצה שום חלק בדבר שלא הופקד עליו.

ועכ"פ ברור, שבדיון ופס"ד בענין זה דהליכה לערכאות השתתפו רק שני רבנים מהבד"ץ ולא יותר, ולכן הם הם בלבד שבאים על החתום במכתבם לאגוה"ר. וא"כ, חל ע"ז הדין המפורש בחו"מ (סי' ג' ס"ב): **'פחות משלושה אין דיניהם דין אפי' לא טעו אא"כ קיבלום בעלי דינים או שהוא מומחה לרבים (ובזמן הזה אין דנין דין מומחה לרבים שידון יחידי בע"כ של אדם'.** והרי בנדו"ד ברור שלא היתה כאן קבלת בע"ד, א"כ השנים שישבו אין עליהם דין ב"ד כלל (ואפי' אם היו מצרפים אדם שלישי מן השוק עכ"פ לא הי' מועיל כלל להיות ב"ד קבוע דשכונת ק.ה. גם לגבי הקהל לדון אותם בע"כ (אפי' את"ל שהבד"ץ הוברר להיות ב"ד קבוע), ואכ"מ).

(ב) אפי' את"ל שצירפו להם אדם שלישי -

(אלא דאז יש לתמוה למה אין הוא בא על החתום על המכתב יחד עם שני הרבנים האחרים, ולמה אין אומרים כך להדיא בכדי שלא יתקבל הרושם הפשוט ששנים הם שדנו. ועי' בשו"ע חו"מ סי' ל"ט ס"א. ולא שייך כאן מ"ש בש"ך שם סקלי'ה שהרי כאן יש מקום לטעות דלא בעי מעשה ב"ד להתיר הליכה לערכאות, ושזהו דין באיסור והיתר, ואכ"מ).

הרי א' משני מהרבנים שהתירו ההליכה לערכאות עובד בישיבה ומקבל ממנה משכורתו שלמה, ובשעה שהוציאו ההיתר הנ"ל להוציא כסף עבור הישיבה ע"י הערכאות היתה הישיבה חייבת משכורת של כמה חדשים לעובדי.

ובמכתבם אל הגר"פ הירשפרונג כותבים הם הטעם שהוכרחו להתיר להוציא הכסף בערכאות:

שלדאבוננו מצב הישיבה התדרדר באופן מבהיל במשך השנה שעברה, וכן היו צרות מצוות המחנכים מכיון שלא קיבלו משכורתם במשך כמה חדשים. וגם עכשיו כבר יותר מג' חדשים לא קיבלו משכורתם בשלמות.

וכן במכתבתם אל אגוה"ר כותבים שני הרבנים האלו:

התרנו לשחרר חלק עכ"פ מהכסף דרך ערכאות, היות שהוא חיי נפש, שהמלמדים שי' לא קיבלו משכורתם זה כמה חדשים.

ובכן, מי נמנה על המחנכים שלא קיבלו משכורתם כמה חדשים עד שנגע לחיי נפש ? - הלא הוא מיוזענו, א' מהרבנים הנ"ל, והודה ולא בוש לומר שהדבר נוגע לחיי נפשו ולכן התיר ללכת לערכאות. הנמצא כזה בכל גבול ישראל דיין שיאמר התרתי כך וכך משום שהדבר הי' נוגע (בין השאר) לחיי נפשי ? היש נוגע בדבר יותר מנגיעה לחיי נפשו של הדיין? וזה ב"ד ומושב ב"ד מתקרי !!

ג) אפי' את"ל שיש לבי' רבנים אלו דין של ב"ד, הרי במה שנוגע להמל"ח, פס"ד זה מצטרף ומהווה המשך ישיר למעשי רדיפה כלפי מוסד המל"ח ומנהליו זה עידן ועידנים, משום שמערערים על עצם סמכותם להיות מנהלי המל"ח. האם דיינים כאלו כשרים לדון בנוגע למל"ח ואין להם דין שונא שפסול לדון?

ואין אנו צריכים להביא ממרחק לחמנו, שהרי מפורשים הדברים במכתב שכתבו שני הרבנים אל הגר"פ הירשפרונג ע"ד מנהלי המל"ח:

אותם אנשים שאומרים בגלוי שהם שונאים את הבד"צ דק"ק זו, ומיום הוסדה ע"י כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו מנסים הם ומשתדלים בכל כוחם לעקור את סמכות הרבנות כדי שיוכלו לעשות ככל העולה על רוחם.

ובכן, הדברים כשלעצמם אינם נכונים כלל כידוע, אבל אם עכ"פ הם חשים ומשוכנעים כדבריהם שמנהלי המל"ח שונאים את הבד"ץ דק"ק זו, האם מסוגלים הם בכלל לשפוט בצדק וביושר אנשים שחשים כך כלפיהם? האם אין השנאה מבצבצת מכל שורה של דבריהם?

ובפרט שרדיפתם את המל"ח הוא מן המפורסמות ובכל ענין וענין. ונביא כאן דוגמא אחת מני רבות (כי לפרט את כולם יכלו הניירות וכו'):

כ"ק אדמו"ר זי"ע סידר במשך כל השנים אשר בהקפות של שמח"ת מוכרים פסוקי אתה הראת לטובת המוסדות ימחנה ישראל וימרכז לעניני חנוך. אמנם אחרי ג' תמוז תשנ"ד, כששקעה השמש בצהריים, קבעו שני הרבנים הנ"ל גבאים חדשים, והורו להם שיש להפסיק נוהג זה, ובמקום זה למכור את הפסוקים לטובת 'קופת רבינו' החדשה, אשר נוסדה בשנת תשנ"ג - כדי ללחום בקופת המל"ח. כלומר, להוציא מחזקת המל"ח דבר שניתן להם ע"י כ"ק אדמו"ר זי"ע, וע"י כך לגרום להם הפסד ממון גדול.

כל זה עשו בלי שום טעם וטענה ומענה, רק משום 'האהבה רבה' למנהלי המל"ח. כל התביעות של המל"ח לדין תורה בזבל"א לא אבו שמוע ולא הועילו, אלא נעשה 'מעשה בית דין', ואין אחר מעשה ב"ד כלום, וכמובן, 'ב"ד בתר ב"ד לא דייקי'!

מכל הלין מוכח שלא הי' כאן ב"ד כשר מלכתחלה, וממילא אין מעשיו נחשבים למעשה ב"ד, וממילא אין להם כל תוקף להתיר הליכה לערכאות אפילו אם הי' בסיס להיתר.

* * *

כעת נתייחס לפרטים נוספים שכתבו במכתבם הנ"ל:

ד) בהמשך כותבים הרבנים במכתבם לאגוה"ר:

..בנוגע לעצם הענין, השתדלנו במשך החורף דאשתקד לבצע זבל"א וזבל"א ולא עלה, ואח"כ נמשך עוד ההשתדלות ולא עלה

הקורא התמים עומד נפעם מגודל ההשתדלות שהשקיעו הרבנים הנ"ל לבצע זבל"א. האם כך אמנם הי' ? ובכן, גופא דעובדא הכי הוי:

נאספו בפועל שלושה רבנים בזבל"א, שהסכימו עליהם הנהלת המל"ח והנהלת הישיבה, והיו מוכנים לשבת לדין. ואז התערבו שני הרבנים הנ"ל ולא איפשרו לקיים את הד"ת בזבל"א. אחד מרבני הב"ד בזבל"א הנ"ל הי' הרב אשכנזי שי, רבה של כפר חב"ד, שהי' הבורר מטעם הנהלת הישיבה, והוא כותב בייב אייר תשנ"ז:

הגעתי לנ.י. ביום ו' בבוקר. מיד נודע לי שהבד"צ שלח שליח להרב וינברג שאינו [הבד"ץ] מסכים לבוררות זו .. אח"כ הודיעו [צד הישיבה] סופית שאינם מסכימים. כמובן שכל הענין נתבטל וחבל.

גם הבורר הג' שהוברר בהסכמה, הרה"ג ר"מ שי' לנדא, אב"ד ב"ב, שהתעכב במיוחד בנ.י. בשביל הבוררות, פסלוהו להיות בורר ג' אחרי שכבר הסכימו עליו, בלי שום טעם וטענה ומענה.

בהמשך, נרשמו חברי ה'ועד החדש' באופן רשמי בתור הנהלת הישיבה, והורו להם שני הרבנים ללכת לערכאות בלי שום ד"ת. כעבור משך זמן קצר הודיעו הנהלת הישיבה (המקורית) והנהלת המל"ח במכתבם:

הננו להודיע באופן ברור שכבר מזמן מוכנים אנו לדון בזה באופן דזבל"א וזבל"א, ואכן כבר סיכמנו ובחרנו כ"א בורר, והבוררים הסכימו על שליש, וכבר הי' מסודר זמן לישיבת הב"ד, והתערבו גורמים מבחוץ וביטלו את זה, לתמיהתם של שני הרבנים שהגיעו מעבר לים.

והננו להודיע עוד שהגורמים הנ"ל שפנו בזה לערכאות מעולם לא הזמינו אותנו לשום ד"ת בענין זה.

עוד זאת, כששני הרבנים הנ"ל הורו ל'ועד' שלהם ללכת לערכאות, פנתה הנהלת המל"ח אל 'ועד הרבנים הכללי (המרכזי) של רבני חב"ד-ליובאוויטש בארה"ב וקנדה', ושאלו אותם כדת מה לעשות. ועד הרבנים הכללי השיב להם בכ"ו סיון תשנ"ז:

חז"ד הרבנים שליט"א הוא, אשר כפשוט באם מזמינים לבית משפט עליו [על המייצג את המל"ח] להופיע, אבל לכל לראש, מוטל עליו להשתדל בכל כחותיו לשכנע את השופט שיסכים שהדו"ד של העזבון הנ"ל ידון ע"י בית-דין של רבנים עפ"י דין תורה"ק.

יתר על כן, בו ביום, פנתה הנהלת 'ועד הרבנים הכללי' אל שני הרבנים הנ"ל, וכתבו להם:

נדהמנו למשמע אזהרתו, קלא דלא פסיק, שהנ"ל אומרים שחברי הבד"צ דק.ה. התירו להם את ההליכה לערכאות! (וזאת אפילו בלי שילוח קודם שום הזמנות לד"ת...) ..

כל הנ"ל בא גם בהמשך להנהגתם המוזרה של הבד"צ שהתערבו בתוך תוכו, והקימו 'ועד חדש' לישיבת תו"ת ליובאוויטש המרכזית, ובפרט שבנוגע להדו"ד ע"ד עזבון וויינשטאק, הרי לאחר כו"כ שנים של מניעות וכו' כבר סוף סוף הסכימו שני הצדדים להתדיין עפ"י דין תורה"ק בזבל"א וזבל"א ושליש, וכבר הגיעו הבוררים הרבנים החשובים מאה"ק, והבד"צ התערבו בזה ולא נתנו לקיים הד"ת בזמנו, והרבנים החשובים הנ"ל משכו ידיהם משום שלא רצו ליכנס לתוך מחלוקת ר"ל.

במשך חצי שנה המשיך יועד הרבנים הכללי לדרוש שהענין יובא לד"ת בזבלי"א, אך שני הרבנים הנ"ל לא הסכימו, והמשיכו להורות ליועדי שלהם ללכת לערכאות, עד אשר בייט מרחשון התרה יועד הרבנים הכללי את שני הרבנים הנ"ל:

אשר לכן להוי ידוע לכם, אשר אם היועדי הנ"ל לא יבטלו את כל הדו"ד והתביעה שלהם מערכאות, ועאכו"כ אם למעשה יחזרו לערכאות כדי להוציא עוד כספים מן העזבון - הנה לא נשב בחיבוק ידים, ובצירוף עם עוד כו"כ רבני אנ"ש בכל קצוי תבל שעומדים נדהמים מכל הפרשה הזו, נהיי מוכרחים לחשוף את העובדה אשר שניכם הנ"ל אשמים בכל ענין ההליכה לערכאות, דבר שהוא פירצה גדולה שמעולם לא נעשה כדבר הזה ע"י רבני ישראל, והוא היפך קידוש שם שמים בכלל ושם חב"ד בפרט, וכ"ק אדמו"ר זי"ע בפרטי פרטיות, ובמקום חילול השם אין חולקים כו'.

יתירה מזו, הוי שלב מסויים שהגיעו הצדדים להסכם לדון בזבלי"א. הבורר מטעם היועד החדשי של הישיבה הוי הרב אודאבא, אחד משני הרבנים הנ"ל. במשך שלושה חדשים הציע צד המלי"ח רבנים חשובים מכל קצוי תבל. ה"ה הרבנים: הג"ר מנשה קליין שליט"א, הרה"ג הר"מ לנדא אב"ד דב"ב, הרה"ג הר"מ אליהו הרב הראשי לשעבר דאה"ק, הרה"ג הרז"נ גולדברג אב"ד בירושלים, הרה"ג הר"י אליעזרוב אב"ד בת"א, הרה"ג הר"ה פבזנר מד"א דליובאוויטש בפריז, הרה"ג הר"ש גוטניק אב"ד מלבורן, הרה"ג הר"ע חייקין אב"ד בריסל, והרה"ג הר"ש ריבקין אב"ד דס. לואיס.

ומי היו אלה שהציע הצד השני ע"י הרב הנ"ל שהשתדל עוד ועוד לבצע הזבלי"א. ובכן, האחד ה"י מחותנו של התובע העיקרי הר"ר שני"ז גורארי, והשני הוא מפורסם לשונאו של המלי"ח ונציגו. ותו לא!

ואחרי כ"ז כותבים הרבנים הללו שהם שהשתדלו עוד ועוד לבצע זבלי"א ולא עלה. **היש סילוף עובדות גדול מזה?**

(ה) עוד כותבים הרבנים הנ"ל במכתבם אל אגוה"ר:

דעת כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש נשיא הדור שכל הענינים דהשכונה כולל (בין השאר) הישיבה צריך להביא לב"ד שלנו דוקא שהוא ב"ד קבוע..

הנה בנוסף למה שכבר הוזכר לעיל, שמכיון שהחבר השלישי בבד"צ, הרב העלער, נחלק מהם, לא יתכן שיהי להם דין של ב"ד קבוע גם כלפי ק"ק ק.ה., הנה הוראת כ"ק אדמו"ר זי"ע הנ"ל היתה בתקופת הג"ר זלמן שמעון דווארקין ז"ל, שהי רבה של קהילת **ליובאוויטש** ולא של שכונת ק.ה., ואז הורה:

במקום ספק, חילוקי דעות עם ההנהלה וכו' [של ישיבת תות"ל] - מפורש בשו"ע: כהוראת הב"ד דק"ק זו [דליובאוויטש].

ואילו רבנים אלו הם של השכונה דק.ה. **בכללה** ואינם רבנים מיוחדים לליובאוויטש, ובעניני מוסדות ועניני **ליובאוויטש** הטיל כ"ק אדמו"ר זי"ע את ההוראות בעניניהם על יועד רבני **ליובאוויטש** ולא להבד"צ דק.ה.

ואם ישאל השואל, הא מנא להו, ואולי רבני שכונת ק.ה. הם גם רבנים דליובאוויטש, והיינו הך. הנה הטיב לשאול, אבל תשובתה ברורה בצדה. בעת שנוסד הבד"ץ דייק כ"ק אדמו"ר זי"ע בהגדרת תחום רבנותם, וקבע להם מסמרות בענין זה, דהיינו (לדוגמא):

(1) כשנבחרו הרבנים הנ"ל הציע היועד הבוחר י"ששם הב"ד דהג' רבני השכונה יהי ב"ד רבני ליובאוויטש - קראון הייטס", והרבי העיר על כך **"מופרך לגמרי"**, ומחק את המלים **"ב"ד רבני ליובאוויטש"**.

(2) כשרצו חברי הבד"ץ למנות ועד החינוך (באמצעות יועד הקהלי) שיפקח על הישיבה, כתב כ"ק אדמו"ר זי"ע **"מי מינה אותם לועד בקורת של אגו"ח העולמית? ושל ישיבת תו"ת שנתייסדה ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר?"**. היינו שענין הפיקוח על הישיבה אינו שייך לרבני השכונה.

משא"כ הגרז"ש דבורקין הנ"ל ה"י בזמנו באופן רשמי הרב מד"א דליובאוויטש, כמפורסם.

ובכן ברור, שכשם שעניני הפקות של הישיבה אינם שייכים לבד"צ דק.ה., הוא הדין והוא הטעם בנוגע לד"ת וכיו"ב השייכים לישיבה. ובנדו"ד הב"ד שיש לו זיקה לעניני הישיבה הוא יועד רבני ליובאוויטש הכללי, ושפתותיהם ברור מללו, לאסור באופן מוחלט ההליכה לערכאות בענין זה.

(ו) יתירה מזו, יועד הרבנים הכללי היו מוכנים לוותר על כבודם וסמכותם, ולהביא את הענין לבירור בפני סמכות רבנית מוסכמת מוכרת, ובלבד שיוציאו את הענין מערכאות. וכך כותבים הם במכתבם מערב סוכות תשנ"ח:

לא אלמן ישראל, וישנם הרבה בתי דינים ורבנים מורי הוראה המקובלים אצל רוב מנין ורוב בנין של עם ישראל, ומוכנים אנו להתייצב ביחד עם שני חברי הבד"צ הרי"ק מארלאו והר"א אודאבא שי' לפני איזה בית דין שיהי', ולהווכח האם יכולים הם למצוא אפי' רב אחד, הראוי לשמו, שיסכים לדעתם שבנידון זה דעזבון ויינשטאק אין צריך לנתינת רשות מבי"ד כדי לפנות לערכאות.

שני הרבנים לא שעו כלל לפניי זו, ולא טרחו כלל להגיב על הצעה כ"כ הגיונית ופשוטה. ואילו ה"י בירור האמת לגד עיניהם של שני הרבנים, היו צריכים לחטוף את ההצעה הנ"ל בשתי ידים בכדי להוכיח קבל עם ועדה שהאמת והצדק אתם!

(ז) וחוסר התחשבות זו לא היתה רק כלפי יועד הרבנים הכללי דליובאוויטש, אלא גם כלפי אגודת הרבנים, שהרי לדעתם מותר להם לעשות ככל שיעלה בדעתם, וא"א לבקרים אפי' כשטועים הם בדברים פשוטים, ואפי' כשהבקורת באה מטעם בכיר ארגוני הרבנים דארה"ב.

כשהנהלת המלי"ח השתכנעו שאין להם ברירה, החליטו לערב את אגודת הרבנים. מנהל אגוה"ר דיבר על הענין עם הרב מארלאו, וכתב בהמשך לזה לשני הרבנים:

הרה"ג הרב מארלאו אמר לנו שדעתו שמוכרחין ללכת לדין ולא לערכאות. דבר פשוט וברור שמחויבין להוציא את הסכסוך הנ"ל מהערכאות תיכף ומיד ולהביא בפני ב"ד של זבלי"א לדון כפי דיני תוה"ק, ויקוב הדין את ההר, וישלום על ישראל.

אמנם גם זה לא הועיל, ודברים לחוד ומעשים לחוד. וכשראה המנהל דאגוה"ר שאין לדבריו תוצאות, כתב בר"ח כסלו תשנ"ח יכתב עיקול ב"ד.

הבי"ד הח"מ מעקלים הכסף של העזבון מר ויינשטאק הנ"ל, ואסור לשום צד להוציא את הכסף הנ"ל או חלק מזה, עד ששני הצדדים הנ"ל יעמדו לד"ת בפני ב"ד של זבלי"א וזבלי"א ושליש, ויצא פס"ד ע"ז.

והנה ראה זה פלא, לא זו בלבד ששני הרבנים אינם מתחשבים כלל עם עיקול הב"ד, אלא שכאשר היועדי מוסיף חטא על פשע, והולך עוד פעם לערכאות, ותובע להוציא עוד כסף,

משתתף הרב מארלאו בפועל בתביעה זו ונותן "עפידיוויד" לתמוך בתביעת ה'ועד' בערכאות !
הנשמע כדבר הזה בכל גבול ישראל?

(ח) וכאן המקום להדגיש באיזה אופן של הליכה לערכאות אנו עוסקים כאן. שהרי אפילו כשדנים בדיניהם כמו בדינינו חל ע"ז כל חומר האיסור דערכאות כמבואר בחו"מ ריש סי' כ"ו. אבל בנדון דידן, ברור לכל היודע פרק בענין זה, שבדיני ישראל לא הי' שום אחיזה לישיבה להוציא ממון.

שכן ידוע ומפורסם ההסכם שנעשה בין הרש"ג ז"ל, מנהל הישיבה דאז, ומזכירות כ"ק אדמו"ר זי"ע, שכספי העזבון יחולקו שווה בשווה בין הישיבה והמל"ח, והישיבה כבר לקחה כל חלקה ותובעת עתה לקבל יותר ממחצית. וכל יסוד התביעה הוא משום שבדיניהם יתכן שאין תוקף להסכם הנעשה בין הרש"ג והמל"ח. אבל בדינינו, ודאי הדבר, ונעלה מכל ספק, שיש להסכם זה כל התוקף, שהרי כ"ק אדמו"ר עשה מעשה כו"כ פעמים ע"פ הסכם זה, וקיבל מכספי העזבון בשביל המל"ח כידוע ומפורסם. וא"כ, ההליכה לערכאות היא להדיא בכדי להפקיע את דין תוה"ק מהצוואה, ושיחול ע"ז דוקא דין הערכאות, להבדיל! (וכשמוציאים ממון שלא כדין ע"פ ערכאות הי"ז גזל גמור, כמבואר בהגהות רעק"א בריש סי' כ"ו).

ועד כמה מדהים ומבהיל המעשה! יושבים בפני הערכאות, ונציג המל"ח מנסה בכל כחו לשכנע את השופט שענין זה חייב לבא לד"ת בזבלי"א. והצד השני מתפתל, מתעקש ומתווכח בכל כוחו שהדבר ידון דווקא בבית המשפט, וזועק, דווקא **מלפניך (של השופט) משפטי יצא**. ואומר במפורש שלא יתכן שידונו דין אחר לצוואות של יהודים מאשר דנים בצוואות של העכו"ם! וכל דברים אלו נמצאים ברישומים (הנקי "רעקארד") של הערכאות. שומו שמים ע"ז. הנהי' כדבר הזה או הנשמע כמוהו מאז ניתנו אלה המשפטים לישראל!?

(ט) עוד כותבים הרבנים במכתבם:

איך שייך שהאפוטרופוס נהפך לתובע? הרי הדין הוא שאפילו אפוטרופוס שירד לדון והי' חוב ליתומים לא שווה כלום כמובאר בחו"מ במחבר סי' ר"צ סעי' י"ב "הי' לאדם תביעה אצל היתומים אין לאפוטרופוס לטעון כלום בשבילם, לדון עמו, שמא יתחייב בדין וכו', דמזה מובן דאסור לאפוטרופוס להיות אפילו בע"ד, כ"ש שאין להם רשות לכתחלה לבא בתביעות נגד היורשים, דאפי' ירד לדין והתחייב היורשים, לא עשה כלום.

מדהים הדבר עד היכן מגיע חוסר הבנתם במציאות ובעובדות! מצאו כאן מלה "אפוטרופוס", ומצאו שם מלה "אפוטרופוס", ועשו גזירה שווה אפוטרופוס-אפוטרופוס, ולא הבינו כלל שהם שמות שווים וגופים מחולקים תכלית החילוק.

האפוטי של יתומים ממונה הוא להיות אחראי על נכסי היתומים שירשו, ושנמצאים כבר **ברשותם של היתומים**. ובדאי שלא שייך שיבוא בתביעות נגד היתומים במה שירשו כאשר הוא אחראי ע"ז.

במה אנו דנים כאן? ביהודי שכתב צוואה, שתוקפו מצד דינא דמלכותא הוא באופן שהכספים של המצווה נמצאים עדיין כאילו **ברשות הצוואה והמצווה** (הנקי בשם estate), והאפוטי הם **המוציאים בפועל של הצוואה** (executors) למסור הנכסים למי שציווה המצווה. הנכסים אינם נמצאים ברשות ה"יורש", ואין כאן ירושה דממילא, והאפוטי הוא של **הצוואה** ולא של אלה שאמורים לקבל נכסיו. מה לזה ולאפוטי שנתמנה על נכסי **יתומים**. האם האפוטי בנדו"ד הם אפוטי של הישיבה, על נכסי הישיבה?

המוציאים בפועל של הצוואה (executors) למסור הנכסים למי שציווה המצווה. הנכסים אינם נמצאים ברשות ה"יורש", ואין כאן ירושה דממילא, והאפוטי הוא של הצוואה ולא של אלה שאמורים לקבל נכסיו. מה לזה ולאפוטי שנתמנה על נכסי יתומים. האם האפוטי בנדו"ד הם אפוטי של הישיבה, על נכסי הישיבה?

וכיוון שטעו בדבר כ"כ פשוט, חשבו שהנכסים הגיעו כבר לידי ה"יורש", והאפוטי מעקלים את הכסף ומעכבים אותו מלעשות בשלו. ובנדו"ד שהכספים הגיעו לרשות הישיבה (לשיטתם ששייכים לישיבה), והאפוטי (שממונים על כספי הישיבה?) מעכבים את השימוש בכסף. ולא הבינו כלל שהכסף הוא עדיין ברשות האפוטי (estate), והם צריכים להעביר הכסף למי שציווה המצווה. וכאן גילוי שורש טעותם בכל הענין.

כל זה כמובן בנוסף לעובדא, שאין טענתם טענה, כיון שהאפוטי הוא אדם פרטי ולא המל"ח (אע"פ שנתמנה כאדם פרטי להיות אפוטי בכדי שישמור על זכויות המל"ח). והתביעה היא של המל"ח ולא של האפוטי שהוא איש פרטי. וממילא אין להאפוטי שום תביעה כספית נגד הישיבה.

פשוט, שגם כבודם הם, של הרבנים, מחייב שיצוו מיד להוציא את הענין מערכאות, בכדי דלא ליהווי כחוכא ואיטלולא, כשיווכחו עד היכן טעו בדברים פשוטים. ויפה שעה אחת קודם.

* * *

ובכן, פשוט כביעותא בכותחא, שכל מה שכתבו במכתבם מופרך מכל וכל, ואין לו לא יסוד ולא שורש ולא ענף לסמוך עליו. ולכן, חוזרים אנו על הראשונות דתביעת המל"ח להזמין את הרבנים הנ"ל לדין על כל הפרטים המנויים לעיל שרירא וקיימא. ומענה הרבנים הנ"ל אין בו דבר וחצי דבר למנוע הזמנתם לדין. ובדאי כן יראו וכן יעשו אגודת הרבנים, ויהי' בזה קידוש שם שמים והעמדת הדת על תילה, כי יכירו וידעו כל קהל עדת ישראל כי לא אלמן ישראל, וכמאז כן עתה אגודת הרבנים עומדת על משמר הדת וגודרת פרצותי, והאמת והשלום אהבו.

בכבוד ובהקרה,

בשם ועד שלוחים לענין עזבון וויינשטאק

א.ל. קפלן
ש.ד. שם טוב

אגודת הרבנים דארצות הברית וקנדה
THE UNION OF ORTHODOX RABBIS
OF THE UNITED STATES AND CANADA
235 EAST BROADWAY
NEW YORK, N.Y. 10002

964-6337
964-6338

ב"ה.

מב"ד של אגודת הרבנים יצא הוראה אשר: (א) הרב יהודה קלמן מארלאו והרב אברהם אודבא שיחיו מחוייבים לתת צו בכתב להועד של ישיבת תומכי תמימים (שנתמנו על ידם) להוציא מיד ולגמרי מערכאות את כל הדין אודות עזבון וויינשטוק ולדון אך ורק בפני דייני ישראל, ע"י בי"ד של זבל"א. (ב) שני הרבנים הנ"ל מחוייבים להופיע לדין-תורה לענות על התביעות של הנהלת ה"מרכז לעניני חינוך".

הוראה הנ"ל נכתב לאחר שראינו את המכתבים של שני הרבנים הנ"ל בנידון זה, מכיון שבכל הטענות שלהם לא ראינו שום צד היתר על ההליכה לערכאות וכן על ההשתמטות מלהופיע להדין-תורה.

היות שכבר עברו שני שבועות, לאחר שקיבלו כמה התראות, ועדיין אינם מצייתים לפס"ד הנ"ל, לכן הננו מודיעים לכל מאן דבעי, אשר באם עד יום ב' יו"ד ניסן בוקר לא יצייתו לפס"ד הנ"ל, חל עליהם דין של מסרבים לציית לדינא, וראוי לנהוג בהם כל הדינים המבוארים בשו"ע יו"ד סימן של"ד.

היום ו' ניסן תשנ"ח לפ"ק פה נוא יארק

— משה דוב בן יהודה ליפמן אייזיק טאנער

— ר' אהרן יהודה ר' שמעון מייזלן אב"ד זקנים פארק - סלאבאטא

סטיה רלדז

אויסגאבן פארן אגודת הרבנים

